

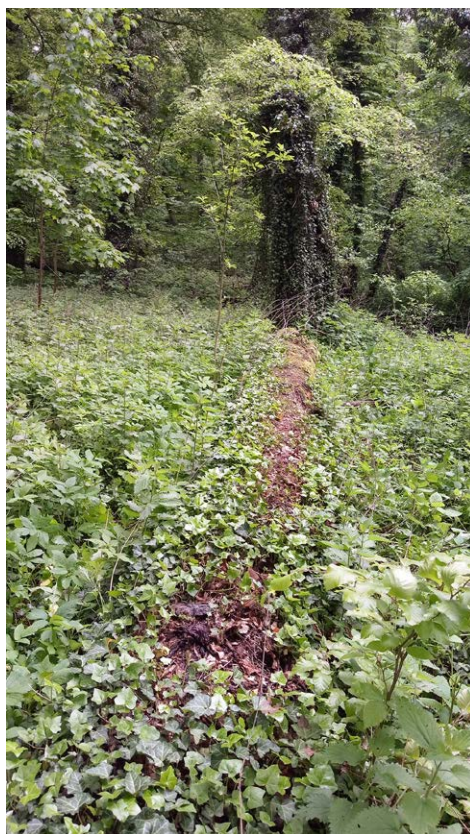
Anna Kujawa, Judyta Konik, Marlena Michalak

PAJĘCZYNOWIEC ŻŁOTAWY *BOTRYOBASIDIUM AUREUM* – PIERWSZE NOTOWANIE W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

Botryobasidium aureum – the first record in Wielkopolska Voivodship

Pajęczynowiec złotawy *Botryobasidium aureum* Parmasto (*Botryobasidiaceae*, *Cantharellales*, *Agaricomycotina*, *Basidiomycota* – Robert et al. 2005) jest jednym z 12 przedstawicieli rodzaju *Botryobasidium* w Polsce (Wojewoda 2003, Kujawa 2018). Ten kortycjoidalny grzyb występuje na niemal wszystkich kontynentach. Rozmieszczenie na świecie zostało opracowane przez Langer (1994). Znany jest z wielu krajów europejskich: Armenii, Azerbejdżanu, Belgii, Bułgarii, Chorwacji, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Gruzji, Hiszpanii, Holandii, Irlandii, Łotwy, Macedonii, Niemiec, Norwegii, Polski, Portugalii, Rosji, Słowacji, Słowenii, Szwecji, Ukrainy, Wielkiej Brytanii i Włoch (Eriksson i Ryvarden 1973, Langer 1994, Bernicchia i Gorjón 2010, Kunttu et al. 2015). Poza Europą występuje w Azji (m.in. w Armenii, Azerbejdżanie, Gruzji, Iranie, Korei Południowej), Afryce (m.in. w Maroku, na Wyspach Kanaryjskich) i Ameryce Północnej i Środkowej (m.in. w Stanach Zjednoczonych i na Kubie) (Langer 1994, Lee i Jung 2006, Beltrán-Tejera et al. 2015, Doilom et al. 2016).

Mapa rozmieszczenia pajęczynowca złotawego w Polsce i wykaz jego stanowisk zamieszczone są w artykule Piątka i Miśkiewicz (2000). Autorzy wymieniają stanowiska pajęczynowca z parków narodowych: Świętokrzyskiego, Babiogórskiego i Tatrzańskiego oraz rezerwatów: Łabowiec w Beskidzie Sądeckim i Starożyn w Puszczy Augustowskiej. W późniejszych latach stwierdzono go także

Fot. 1. Złom olszy czarnej *Alnus glutinosa* w parku wiejskim w Turwi – kłoda w zaawansowanym stadium rozkładu (fot. A. Kujawa).

Photo 1. Wind-broken black alder *Alnus glutinosa* tree in manural park in Turew – highly decomposed log (photo by A. Kujawa).

Fot. 2. Pajęczynowiec złotawy *Botryobasidium aureum* – wysuszone kolonie stadium anamorficznego na powierzchni cięcia kłody olszy czarnej *Alnus glutinosa* (fot. K. Kujawa).

Photo 2. *Botryobasidium aureum* – desiccated colonies of anamorphic stage on black alder *Alnus glutinosa* log in cutting surface (photo by K. Kujawa).

w Białowieckim Parku Narodowym (Karasiński et al. 2010), Kampinoskim Parku Narodowym (Karasiński et al. 2015), Gryżyńskim Parku Krajobrazowym (Ślusarczyk 2019) oraz Kaszubskim Parku Krajobrazowym w granicach rezerwatów: Ostrzycki Las, Szczyt Wieżycy i Zamkowa Góra i poza rezerwatami (Karasiński 2016). Na terenie woj. wielkopolskiego nie był dotąd notowany.

Grzyb ten w Europie zasiedla przede wszystkim drewno drzew liściastych (Bernicchia i Gorjón 2010), głównie buków, ale rośnie też na olszy czarnej *Alnus glutinosa* (m.in. Kunttu et al. 2016), topoli czarnej *Populus nigra* (Dodelin i Rivoire 2012) oraz na drewnie drzew iglastych, np. świerka pospolitego *Picea abies* (Viner et al. 2016). W Polsce odnotowany był przede wszystkim na drewnie bukowym (Piątek i Miśkiewicz 2000, Karasiński 2016) i dębowym (Piątek i Miśkiewicz 2000). Piątek i Miśkiewicz (2000) podają jeszcze notowanie przypuszczalnie z jodły *Abies*.

Stanowisko pajęczynowca złotawego w woj. wielkopolskim stwierdzono 17 kwietnia 2019 r. w parku wiejskim w Turwi na terenie Parku Krajobrazowego im. gen. Dezyderego Chłapowskiego (leg. Anna Kujawa, Judyta Konik, Marlena Michalak, det. Anna Kujawa, fot. 1, 2). Na złomie olszy czarnej, w zaawansowanym stadium rozkładu (3 stopień wg skali Renwall 1995) na powierzchni cięcia (odcięto fragment z koroną sięgający do alei parkowej) rozwinęły się kolonie stadium anamorficznego znanego pod nazwą *Haplotrichum aureum* (Pers.) Hol.-Jech. W tym stadium pajęczynowiec złotawy jest łatwy do identyfikacji ze względu na charakterystyczne, cytrynokształtne konidia i złotożółty kolor grzybni. W kolejnych miesiącach (maj-lipiec), nadal obserwowano jedynie stadium konidialne. Materiał zielnikowy zachowano w Stacji Badawczej Instytutu Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN w Turwi (1/APK/17.04.2019).

Stanowisko z parku wiejskiego potwierdza tezę, że parki wiejskie mogą być ostoją dla rzadkich gatunków. W niektórych krajach pajęczynowiec złotawy zaliczany jest do gatunków wskaźnikowych lasów o charakterze naturalnym (Parmasto 2008). Prowadzona od wielu lat na terenie Parku w Turwi umiarkowana pielęgnacja parku oraz pozostawianie wielu fragmentów martwego drewna sprzyja rozwojowi rzadkich i chronionych gatunków nadrzecznych i nadrewnowych (Bujakiewicz i Kujawa 2000, Kujawa i Konik 2017). Przy utrzymaniu takiego sposobu pielęgnacji stanowisko pajęczynowca nie jest zagrożone z uwagi na dostępność martwego drewna drzew liściastych w różnym stadium rozkładu.

Podziękowania

Dziękujemy Krzysztofowi Kujawie za wykonanie fotografii pajęczynowca złotawego. Badania zostały wykonane ze środków statutowych ISRiL PAN w Poznaniu.

LITERATURA

- BELTRÁN-TEJERA E., RODRÍGUEZ-ARMAS J.L., TELLERÍA M.T., DUEÑAS M., MELO I., SALCEDO I., CARDOSO J. 2015. Corticioid fungi of the western Canary Islands. Chorological additions. Mycotaxon link page 130: 1214.
- BERNICCHIA A., GORJÓN S.P. 2010. Corticiaceae s.l. Fungi Europaei 12. Alassio, Italy, Edizioni Candusso.
- BUJAKIEWICZ A., KUJAWA A. 2000. Macrofungi of manorial park in Turew near Poznań. Acta Mycol. 35, 2: 183-195.
- DODELIN B., RIVOIRE B. 2012. Biodiversité liée aux bois morts en forêt alluviale: Bois morts, champignons lignicoles et coléoptères associés sur l'Île de la Table Ronde (Smiril). Travaux de l'année 2012 et synthèse des deux années d'étude. Compte rendu d'étude de novembre 2012 pour le Smiril. Dostęp 08.07.2019. [http://www.smiril.fr/PDF_bois2012.pdf].
- DOILOM M., TAYLOR J.E., BHAT D.J., CHUKEATIROTE E., HYDE K.D., TO-ANUN C., JONES E.B.G. 2016. Checklist of fungi on teak. Mycosphere 7, 5: 656-678.
- ERIKSSON J., RYVARDEN L. 1973. The Corticiaceae of North Europe. Vol. 2. Aleurodiscus-Confertobasidium. Fungiflora, Oslo.
- KARASIŃSKI D. 2016. Grzyby afyloforoidalne Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Tom. 1. Charakterystyka Mykobioty. Acta Bot. Cassubica. Monographiae 7.
- KARASIŃSKI D., KUJAWA A., GIERCZYK B., ŚLUSARCZYK T., SZCZEPKOWSKI A. 2015. Grzyby wielkoowocnikowe Kampinoskiego Parku Narodowego. Kampinoski Park Narodowy, Izabelin.
- KARASIŃSKI D., KUJAWA A., SZCZEPKOWSKI A., WOŁKOWYCKI M. 2010. Wykaz gatunków stwierdzonych w Białowieżskim Parku Narodowym podczas prac do Planu ochrony 2011-2030. Białowieżski Park Narodowy, Białowieża. Maszynopis.
- KUJAWA A. 2018. Grzyby makroskopijne Polski w literaturze mykologicznej. In: SNOWARSKI M. Atlas grzybów Polski. Dostęp 08.07.2019. [<http://www.grzyby.pl/grzyby-makroskopijne-Polski-w-literaturze-mikologicznej.htm>].
- KUJAWA A., KONIK J. 2017. Nowe stanowisko soplówki bukowej *Heridium coralloides* (Scop.) Pers. w Wielkopolsce. Bad. Fizjogr. B, 7: 125-128.
- KUNTU P., KOTIRANTA H., KULJU M., PASANEN H., KOUKI J. 2016. Occurrence patterns, diversity and ecology of aphylloroid fungi on the black alder (*Alnus glutinosa*) in an archipelago in the Baltic Sea. Annales Bot. Fenn. 53: 173-189.
- KUNTU P., KULJU M., KOTIRANTA H. 2015. Checklist of aphylloroid fungi (Basidiomycota) of the Archipelago Sea National Park, Southwest Finland. Check List 11, 2: 1587.
- LANGER G. 1994. Die Gattung *Botryobasidium* Donk (Corticiaceae, Basidiomycetes). Bibl. Mycol. 158.
- LEE J.S., JUNG H.S. 2006. Taxonomic study on Korean Aphyllorales (5) – on some unrecorded genera and species. Mycobiology 34, 4: 166-175.

- PARMASTO E. 2008. Fungi as indicators of primeval and old-growth forests deserving protection. In: MOORE D., NAUTA M. M., EVANS S. E., ROTHEROE M. (Eds.). *Fungal conservation: issues and solutions*. Cambridge Univ. Press, New York: 81-88.
- PIĄTEK M., MIŚKIEWICZ A. 2000. *Botryobasidium aureum* (Fungi, Stereales) in the Tatra Mts and review of its distribution in Poland. *Fragm. Flor. Geobot.* 45, 1-2: 536-539.
- RENVALL P. 1995. Community structure and dynamics of wood-rotting Basidiomycetes on decomposing conifer trunks in northern Finland. *Karstenia* 35: 1-51.
- ROBERT V., STEGEHUIS G., STALPERS J. 2005. The MycoBank engine and related databases. Dostęp 08.07.2019. [<http://www.mycobank.org>].
- ŚLUSARCZYK T. 2019. Grzyby wielkoowocnikowe Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. *Przegl. Przyr.* 30, 1: 3-51.
- VINER I.A., SCHIGEL D.S., KOTIRANTA H. 2016. New occurrences of aphyllorphoroid fungi (Agaricomycetes, Basidiomycota) in the Central Forest State Biosphere Nature Reserve, Tver Region, Russia. *Folia Cryptog. Estonica* 53: 81-91.
- WOJEWODA W. 2003. Checklist of Polish larger Basidiomycetes. In: MIREK Z. (Ed.). *Biodiversity of Poland*; vol 7. W. Szafer Institute of Botany, PAN, Kraków.

Summary

The deciduous-wood-decaying fungus, *Botryobasidium aureum* Parmasto, was reported in Poland solely from forests, mainly of national parks and nature reserves. It has been recently found on the log of black alder *Alnus glutinosa* in a manorial park in Turew (W Poland). The park is subjected to limited management measures (i.a., large amounts of dead wood left for complete decomposition). If the current level of park maintenance were to be kept, it should not pose threat to the fungal locality.

Adres autorów:

Anna Kujawa, Judyta Konik, Marlena Michalak
Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego Polskiej Akademii Nauk
60-809 Poznań, ul. Bukowska 19
e-mail: anna.kujawa@isrl.poznan.pl

Barbara Kudławiec, Anna Kujawa

PIERWSZE STANOWISKO *HOLWAYA MUCIDA* (ASCOMYCOTA) W WIELKOPOLSCE

First known stand of *Holwaya mucida* (Ascomycota) in Greater Poland

Lipnik lepki *Holwaya mucida* (Schulzer) Korf & Abawi (*Bulgariaceae*, *Helotiales*, *Leotiomyces*, *Ascomycota*) (Kirk et al. 2008) jest grzybem saprotroficznym, wyrastającym przede wszystkim na drewnie lip *Tilia* spp., wyjątkowo klonów *Acer* spp., kasztanów *Castanea* spp., buków *Fagus* spp., jesionów *Fraxinus* spp., magnolii *Magnolia* spp., dębów *Quercus* spp.